

Carien Bakker
Projectbureau BOBA
Arubastraat 115
9715 RV Groningen

Maeike Bosma
Projectbureau BOBA
Arubastraat 115
9715 RV Groningen

Willy van Elsäcker
Haags Centrum voor Onderwijsbegeleiding
Postbus 53509
2505 AM Den Haag

Ingrid Glorie
C.F. Smeetslaan 206
1901 GA Castricum

Charles Kalkhoven
Onderwijsbegeleidingsdienst De Langstraat
Postbus 307
5140 AH Waalwijk

Elsbeth van der Laan
Schermerhornlanen 58
3445 EW Woerden

Lea Leenhouders
Boerhaavestraat 65
5017 HC Tilburg

Saskia Oomkes
Beukelsdijk 199 B2
3022 DH Rotterdam

Mirjam Tuinder
Korenbloemstraat 56
5025 PT Tilburg

Ludo Verhoeven
Vakgroep Orthopedagogiek KUN
Postbus 9104
6500 HE Nijmegen

Taalonderwijs: een kwestie van kiezen!

Een vakcurriculum Nederlands voor de Pabo

Op 2 oktober 1998 werd in de Eenhoorn in Amersfoort *Herkenning en vernieuwing* aan het Pabo-veld gepresenteerd. Dit door Rudy Beernink, Harry Paus, Mieke Smits en Anja Swennen geschreven 'vakcurriculum Nederlands voor de Pabo' is het (voorlopige) eind-product van de activiteiten van de SLO die startten op 1 januari 1996 naar aanleiding van een door de Vereniging voor het Onderwijs in het Nederlands ingediende veldaanvraag voor het ontwikkelen van een leerplan Nederlands voor de Pabo. De VON vroeg een vakcurriculum dat aan zou sluiten bij de stand van zaken in het vak Nederlands op de opleidingen. Die situatie wordt volgens de aanvraagbrief die de VON in januari 1995 schreef ' enerzijds bepaald door een historisch gegroeid onderscheid tussen het trainen van eigen (taal)vaardigheden en het aanbrengen van didactische vaardigheden op het gebied van taal en lezen in de basisschool. Anderzijds is de praktijk van het vak Nederlands sterk in beweging onder invloed van algemene veranderingen in de opleidingsdidactiek en onder invloed van de kerndoelen – in dit geval voor Nederlands – in het basisonderwijs'.

Over de aard van het door de VON gevraagde product werd duidelijkheid verschaft op een aanvraagverheldering die werd georganiseerd in de Jaarbeurs in Utrecht in mei 1995 bij gelegenheid van het 25-jarig jubileum van de VON. In het verslag van die bijeenkomst in Moer (1995/4) lezen we dat de VON niet zit te wachten 'op een kant en klaar programma dat door alle Pabo's alleen nog maar uitgevoerd hoeft te worden. Maar een curriculum dat het vak Nederlands behoedt voor insneeuwen door de algemeen-onderwijskundigen, dat de docent soms voorziet van hapklare brokken, dat is ontwik-

keld op basis van praktijkkennis van onderwijzers, dat oog heeft voor de taallerende leerling, dat dient als inspiratiebron voor de zelf ontwikkelende docent en dat uitgaat van verhalen over goed onderwijs'.

Zo'n curriculum ligt er nu. Een mooi boek van 156 bladzijden tekst en nog eens ruim 50 bladzijden bijlagen. Eerst wordt minutieus beschreven in welk krachtenveld van betrokkenen en van opvattigen en geschriften over Nederlands op de basisschool en de opleiding tot basisschoolleraar het vakcurriculum tot stand is gekomen. Daarna volgt een overzicht van mogelijke inhoud van het programma Nederlands op de Pabo in relatie met de startbekwaamheden Nederlandse taal. De inhoud volgen de traditionele indeling in de vier domeinen spreken/luisteren, schrijven, lezen en taalbeschouwing; daarnaast is er aandacht voor vakoverstijgende en domein-doorsnijdende thema's zoals 'interculturaliteit' en 'onderwijs op maat, waarbinnen NT2' – om er maar eens twee te noemen die mij erg aan het hart gaan. Het boek besluit met een vooruitblik en reflectie op toekomstige activiteiten van de projectgroep die het vakcurriculum vormgaf. Het begrip 'partnership', opgevat als een samenwerkingsverband van de projectgroep met leraren en leerlingen van een basisschool en docenten Nederlands en studenten aan een Pabo, speelt daarbij een centrale rol. In dergelijke partnerships wil de projectgroep concrete programmaonderdelen gaan ontwikkelen.

'We schrijven niet voor' (p.137)

Een lastige klus, moeten de ontwikkelaars van de SLO gedacht hebben, toen ze na de veldraadpleging weer in de trein terug naar huis zaten. En daar moet ik ze gelijk in geven. Maar wat kun je van een lastige vereniging als de VON ook anders verwachten, zou ik er aan toe willen voegen. Ik neem aan dat de leerplanontwikkelaars dat ook wel gedacht zullen hebben...

Wat is er dan precies zo lastig aan de VON? De vereniging hecht grote waarde aan de autonomie van onderwijsgevend. Zij bepalen primair wat er in de klas gebeurt. Daarbij worden ze uiteraard gevoed door vakinhoudelijke, didactische, pedagogische,

onderwijskundige, taalpolitieke, maatschappelijke en hopelijk ook VON-nige denkbeelden van derden, maar uiteindelijk zijn ze als professionals autonoom in en zelf verantwoordelijk voor hun handelen. Dat principe zal de VON niet snel prijsgeven, ook niet als ze een aanvraag voor leerplanontwikkeling indient. Taalonderwijs is een kwestie van kiezen en leerplanontwikkeling kan er mede toe bijdragen dat er keuzemogelijkheden zijn, kan voorbeelden geven van praktijken, leerplannen en leermiddelen. De waarde van dergelijke producten wordt door de VON hoger ingeschat naarmate ze meer in relatie met de praktijk tot stand zijn gekomen en naarmate ze minder dwingend, voorschrijvend, structurerend, uniformerend, kortom autonomiebedreigend zijn.

Dat het door de SLO gepresenteerde 'vakcurriculum Nederlands voor de Pabo' niet dwingend en voorschrijvend wil zijn, wordt op verschillende plaatsen in het boek expliciet gesteld. Dat het ook praktijknabij tot stand is gekomen, wordt in het eerste hoofdstuk uit de doeken gedaan: er is contact gezocht en gevonden met netwerken van Pabo-docenten, zowel op het gebied van NT2 als op het gebied van het onderwijs Nederlands in het algemeen, er is samengewerkt met een projectgebonden resonansgroep van Pabo-docenten Nederlands, er werden goed bezochte leerplanconferenties georganiseerd waarop halfproducten aan Pabo-docenten werden voorgelegd en er verscheen een geregelde Nieuwsbrief over het project. Het ligt overigens in de bedoeling dat die Nieuwsbrief in samenwerking met het Pabo-netwerk zal worden voortgezet. Misschien wel het belangrijkste aspect van praktijknabijheid zie ik in het vervolgtraject van het project: de partnershipgedachte bij de ontwikkeling van concrete programmaonderdelen van het vakcurriculum spreekt me erg aan.

Het voorgaande is natuurlijk geen bespreking die 'Een vakcurriculum Nederlands voor de Pabo' in alle opzichte recht doet. Me dunkt dat het uiteindelijke oordeel over het voorstel het beste geleverd zou kunnen worden door de Pabo-docenten die er voor hun praktijk keuzes uit kunnen maken. Ik zou ze

daar in ieder geval van harte toe willen uitnodigen. Voor geluiden uit de praktijk is, als ik de redactie goed beluister, in Moer altijd een plaatsje vrij.

Een lastige partner

Als we de eerste activiteiten van de VON ter voorbereiding van de veldaanvraag in 1994 als start en de publicatie van het eindproduct nu in 1998 als eindpunt nemen, heeft het tot stand komen van 'Een vakcurriculum Nederlands voor de Pabo' zo'n vier jaar geduurd. Het toeval wil dat die periode ongeveer samenvalt met mijn voorzitterschap van de VON. De aanvraag voor het project, waarvoor het initiatief overigens in eerste instantie lag bij Bart van der Leeuw, stond in mijn eerste jaar als voorzitter van de VON prominent en geregeld op de bestuursagenda. Het doet me daarom bijzonder veel genoegen op 2 oktober, als een van mijn laatste activiteiten als VON-voorzitter, uit handen van Jos Letschert het eerste exemplaar van het vakcurriculum in ontvangst te hebben mogen nemen.

Op 7 november 1998 kiest de Algemene Ledenvergadering van de VON een nieuwe voorzitter. Als daarbij het bestuursvoorstel gevolgd wordt, is dat Robbert Roosenboom. Ik wens hem toe dat ook hij de afronding van minstens een, maar misschien zelfs wel twee door de VON aangevraagd leerplanontwikkelingsprojecten in functie zal mee mogen maken. Het betreft dan het door de VON en de Nederlandse Vereniging tot Ontwikkeling van het Reken/Wiskunde Onderwijs (NVORWO) gezamenlijk aangevraagde project 'Taal en Rekenen in Opleidingsdidactische Samenhang', met de uitvoering waarvan onlangs door de SLO een begin is gemaakt, en een zeer recent voor het jaarprogramma 1999 door de SLO gehonoreerde VON-aanvraag voor de ontwikkeling van een leerplan voor moeilijk lerende tweede-taalleerders van 12 tot 21 jaar. Van het eerste project ligt inmiddels een eerste projectplan voor, voor het tweede moet de aanvraagverheldering nog beginnen. Ik ga ervan uit dat de VON in beide trajecten niet zal kunnen nalaten een 'lastige' partner te zijn. Als daarbij 'lastig' en 'partner' evenveel gewicht krijgen zal dat de

samenwerking tussen VON en SLO, denk ik, niet negatief beïnvloeden. Sterker nog, ik denk eigenlijk dat dat het eindproduct alleen maar ten goede komt.

Middelaar, 1 oktober 1998

Sjaak Kroon

voorzitter (tot 7 november)

Herinnering Algemene Ledenvergadering VON

VON-leden die op 7 november 1998 om 10.30 uur deel willen nemen aan de Algemene Ledenvergadering in de Domstadacademie te Utrecht melden dat even bij de secretaris (Majel Ruyters, Petrus Dondersstraat 26, 5614 AG Eindhoven, tel. 040: 213 18 00). Ze ontvangen dan tijdig de vergaderstukken.